

Par līdzjūtīgo sirdi (no „Mendzi” 3.nod. „Gunsuņ Čou”¹)

Mendzi² teica: cilvēkiem ir tāda sirds, kas nepieļauj [Jaunu]³.

Džao Cji⁴ teica: ir sacīts, ka visiem cilvēkiem ir sirds, kas nevar pieļaut darīt citiem Jaunu.

Agrākajiem valdniekiem bija tāda sirds, kas nepieļauj [Jaunu], tāpēc arī tāda politika, kas nepieļauj [Jaunu]. Izmantojot līdzjūtīgo sirdi, lai īstenotu līdzjūtīgu politiku, pārvaldot valsti, [to] var kustināt to uz plaukstu.⁵ Iemesls, kāpēc ir teikts, ka visiem ir līdzjūtīga sirds, [ir sekojošs:] kādā brīdī pēkšņi ieraugot bērnu, kas grasās iekrist akā, katram ir izbīlis un sirdi nomāc bažas. Tas nav tāpēc, ka [viņš] vēlas uzņemt [labas] attiecības ar bērna vecākiem. Tas nav tāpēc, ka vēlas saņemt uzslavas no ciemata draugiem. Tas nav tāpēc, ka ienīst sliktu slavu, un tādēļ [rīkojas] šādi.⁶

Džao Cji teica: „žudzi” ir mazs bērns, kuram nav zināšanas.⁷ Tāpēc saka, ka katram ir šāda sirds, visi cilvēki, tikko ieraugot, kā mazs bērns grasās iekrist akā, gan gudrie, gan muļķi, visi izjutīs izbīli. Jūtas rodas vidū⁸, tās nav cilvēka [mākslīgi] radītas. Tas nav tāpēc, ka ienīstu slikta cilvēka slavu, un tāpēc sajūtu bailes.

[Ja] aplūkojam [situāciju] izejot no šiem [faktiem], sirds, kas ir bez bažām, nav cilvēka sirds.⁹ Bez sirds, kas nokaunas, [cilvēks] nav cilvēks.¹⁰ Bez sirds, kas ir piekāpīga, [cilvēks] nav cilvēks. Bez sirds, kas izšķir starp patieso un nepatieso, [cilvēks] nav cilvēks. Sirds, kas izjūt bažas, ir pamats [duan] cilvēcīgumam [žen]. Sirds, kas nokaunas par slikto, ir pamats taisnīgumam [ji]. Sirds, kas izjūt iecietību, ir pamats pieklājībai [li]¹¹. Sirds, kas [izšķir starp] patieso un nepatieso, ir pamats zināšanām [dži].¹²

Džao Cji teica: duan¹³ ir galvenais. Džu Sji¹⁴ teica: žēlsirdība, kauns par slikto [rīcību], iecietība, [prasme atšķirt] patieso un nepatieso, tās ir jūtas. Cilvēcība, taisnīgums, pieklājība, zināšanas - tās ir rakstura īpašības. Sirds ir tā, kas savieno rakstura īpašības un jūtas. Pamats [duan] ir vienojošais. Tāpēc, ka šīs jūtas attīstās, rakstura pamata būtību var iegūt un saredzēt, ja lietu būtība ir sirds dziļumos, tad tā turpina parādīties arī ārpusē.

¹ Gunsuņ Čou – Mendzi māceklis, talantīgs politiķis, kurš šajā nodaļā uzdod Mendzi jautājumus.

² Mendzi (371.g.-289.g.p.m.ē.) - Karojošo Valstu perioda filozofs, otrs ievērojamākais konfuciānisma domātājs pēc Konfūcija.

³ Līdzjūtīga sirds.

⁴ Džao Cji (108.g.-201.g.m.ē.) - Vēlīnās Haņ dinastijas domātājs, grāmatas „Mendzi” komentētājs.

⁵ Ar nozīmi, ka to [valsti] var kontrolēt, un pārredzēt visas valstī notiekošās lietas.

⁶ Cilvēka iekšējā balss/daba liek viņam satraukties par tādiem gadījumiem, tāpēc viņš neļaus bērnam iekrist akā, nevis tāpēc, ka gribētu no tā iegūt kādu labumu.

⁷ Džao Cji dod sinonīmu, lai paskaidrotu vārdu žudzi 孺子 (mazs bērns).

⁸ Domāts, ka jūtas rodas cilvēka sirdī, no sirds dziļēm.

⁹ Cilvēks, kuram nav žēlsirdīga sirds, nav cienīgs saukties par cilvēku.

¹⁰ Tas, kurš neizjūt apkaunojumu, nav cienīgs saukties par cilvēku.

¹¹ Arī: etiķete, rituāls.

¹² Šeit minētas četras konfuciānisma ētikas pamatvērtības: cilvēcīgums, taisnīgums, etiķete (pieklājība) un zināšanas.

¹³ Duan 端 – sākums, gals, pamats. Šeit ar citu sinonīmu tiek paskaidrota hieroglifa 端 nozīme.

¹⁴ Džu Sji (1130.g.-1200.g.) - neokonfuciānisma filozofs, grāmatas „Mendzi” komentētājs.

Dzjao Sjuņ¹⁵ teica: [kad] no cilvēka ceļa paceļas līdz debesu ceļam; [kad] no cilvēka tikuma paceļas līdz debesu tikumam, tad cji¹⁶ pārmainās un plūst, rada bez mitas neapstājoties, tā ir cilvēcība. Izejot no tā, ka radīšanai piemīt dabiska struktūra, raugoties uz struktūras kārtīgo secību, var uzzināt pieklājību. Ieskatoties dabiskās struktūras iedalījumā, kas nevar būt haotisks, var uzzināt taisnīgumu. Debesīs ir cji pārmaiņu radīšanas [process], cilvēkā ir radīšanas [procesa] sirds. Tā tad arī ir cilvēcība, kura kļūst par tikumu. Debesīs tā ir struktūra, kuru īsteno cji pārmaiņas; cilvēk pos tā ir viņu sirds, kas zina, kā notiek savienošanos ar [šo] struktūru un līdz ar to nav nekārtīga. Tās ir zināšanas, kas kļūst par tikumu. Tikai [ši] struktūra ir iemesls radīšanai. Ja struktūra tiek pazaudēta, tad radīšanas ceļš izbeidzas.

Cilvēkiem piemīt četri pamatprincipi¹⁷, tāpat kā četri locekļi¹⁸. Tas, kuram ir [šie] četri pamatprincipi, bet [kurš] sevi sauc par nespējīgu, pats sevi apzog.

Džao Cji teica: kas pats sevi nosauc par nespējīgu darīt labu, tas sevi apzog un kaitē savam raksturam, liek [sev] nedarīt labu¹⁹.

Tas, kas nosauc savu valdnieku par nespējīgu, tas apzog savu valdnieku.

Džao Cji teica: tas, kurš nosauc valdnieku par nespējīgu darīt labu un uzlabot situāciju valstī, tas apzog savu valdnieku un ievilina [viņu] jaunuma slazdā.

Visi tie, kuriem sevī iekšā ir [šie] četri pamatprincipi un kas prot tos izplatīt un piepildīt, ir kā uguns, kas sākusī degt; kā avots, kas tikko sācis plūst. Ja spēj tos piepildīt [attīstīt], [tad ar to] ir pietiekami, lai nosargātu četras jūras²⁰. Ja tos nepiepilda [neattīsta], [tad ar to] nav pietiekami [pat tam], lai pakalpotu vecākiem.

*/tulkojums no senķīniešu valodas:
Helēna Vikmane un Božena Zablocka/*

---

¹⁵ Džao Sjuņ (1763.g. -1820.g.), grāmatas "Mendzi" komentētājs.

¹⁶ Cji 气 – vitālā enerģija, kas rada visu dzīvo.

¹⁷ Domāti četri iepriekš minētie konfuciānisma ētikas pamatprincipi.

¹⁸ Kājas un rokas.

¹⁹ Liek sev darīt jaunu.

²⁰ Domāta zeme starp četrām jūrām (valsts, pasaule, Ķīna).